Foreign policy, international relations and security analysis

INTERNATIONAL WEEKLY

№17 01.10.2023-15.10.2023

Теми:

- Україна – ЄС
- Зовнішня та безпекова політика України
- Перебіг російсько-української війни

FPRI Foreign Policy Research Institute

ЗМІСТ

УКРАЇНА - ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ

Аналіз теми тижня: Що очікувати Україні від результатів парламентських виборів у Польщі? 3

Інші події в ЄС 7

ЗОВНІШНЯ ТА БЕЗПЕКОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ

Аналіз теми тижня: Якою стане Словаччина після парламентських виборів для України: вже не друг, але ще не ворог 10

Двосторонні відносини 14

Румунія 14

Молдова 14

Туреччина 14

Сербія 15

Франція 15

ПЕРЕБІГ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ *(01.10 – 15.10.2023)*

Зміни на фронті 17

Військова допомога 18

Росія: внутрішні та зовнішні виклики 19

АНАЛІЗ ТЕМИ ТИЖНЯ: Що очікувати Україні від результатів парламентських виборів у Польщі?

Фото: Reuters

15 жовтня в Польщі відбулися парламентські вибори. За собою вони принесли фактичну першу зміну влади в країні за 8 років. У виборах до Сейму(верхньої палаті) перемогла керівна партія "Право і справедливість"(PiS), здобувши 35,4 % голосів; опозиційне об'єднання ліберальних сил "Громадянська коаліція" здобула 30,7 %; коаліція партій аграріїв "Третій шлях" – 14,4 %; партія нових лівих "Нова Левиця" – 8,6 %; об'єднання правих проросійських сил "Конфедерація свободи й незалежності" – 7,2 %. Першість у Сенаті(нижній палаті) також здобула PiS з 34,8 % голосів; і наступні місця також збігаються з верхньої палатою: 28,9 % – "Громадянська платформа"; 11,5 % – "Третій шлях"; 6,7 % – "Конфедерація свободи й незалежності"; 5,3 % – партія нових лівих.[1]

Хоча формально перемогла чинна при владі партія PiS, але більшість місць вона не отримала. У той час, як при утворенні коаліції ліберальної "Громадської коаліція" та "Третього шляху" і "Нової Левиці" вони повноправно перебирають на себе силу. Парламент у політичній системі Польщі відграє надважливу роль, слугуючи органом, що опікуються виконавчою і законодавчою гілками й має великий влив на зовнішню

[1] Results of voting in 2023 elections for Sejm, 27.10.2023, URL: https://wybory.gov.pl/sejmsenat2023/en/sejm/wynik/pl

політику держави. А тому вибори є ключовою подією для подальшої політики Польщі й долі в ній Україні.

Закономірно було очікувати, що PiS не вдасться утриматися при владі тричі поспіль. У Польщі не було випадку, коли влада була в руках однієї сили понад 2 термінів. Перебування при владі на цей раз не стало партії у пригоді. Її політична програма не могла запропонувати щось кардинально нове, а криза, інфляція, карантин і нестабільна безпекова ситуація так чи інакше відбилася негативно на репутації.

У своїй передвиборчій компанії PiS як націонал-консервативна партія намагалась апелювати до свого ядерного електорату, зокрема підвищенням соціальних виплат і запровадженням нових програм, особливо у питаннях пенсії. Перед виборами партія також намагалась апелювати й до іміджу "сильної незалежної держави", проявляючи жорсткість на перемовинах, як-то у «зерновій проблемі» з Україною, чи висловлювала більш тверду критику ЄС. Але основну частину агітації євроскептичної партії на цей раз зайняла критика та інформаційна кампанія проти своєї головної опозиції, проєвропейської "Громадянської коаліції".

Однією з частих претензій з боку ЄС по відношенню до "PiS" було приборкання під себе ЗМІ й обмеження свободи й прозорості інформації. І дійсно протягом років правління партія попіклувались про лояльність найбільших телеканалів країни, що дозволяло їм також поширювати меседжі вигідні для них. Так поляків залякували, що у разі перемоги "Громадянської платформи" на них чекає "втрата суб'єктності" Польщі перед Брюсселем і Берліном, підвищення пенсійного віку, "навала мігрантів" з Африки й Близького Сходу, "свавілля і панування" ЛГБТ. А самого лідера партії Дональда Туска називали агентом Берліну, ставлячи під сумнів його лояльність до Польщі.

І дійсно колишній прем'єр пан Туск завжди висловлював дуже проєвропейські сентименти, а в минулому навіть очолював Європейську раду. Але свою кар'єру європейського політика він проміняв на кар'єру польського. "Громадська платформа" так само не нехтувала публічною критикою політичного опонента, проте не покладалась на неї цілком у роботі з виборцями. Замість цього, вони обіцяли оперативно переглянути соціальну політику попередників, особливо питання абортів, меншин, повернути свободу пресі та відновити гарні відносини ЄС, вельми зіпсовані судовою реформою, питанням цінностей, розбіжностями у проєктах фінансової допомоги. Зокрема, було висловлено до готовності працювати над відновленням коштів Фонду реконструкції та Фонду згуртування.

Такі ідеї і принесли Туску перемогу із найбільшою кількістю голосів за історію Республіки. При тому ці вибори також відзначились найбільшою в історії явкою на виборах (74%). Окрім цього, кількість молодих виборців зросла від 46% у 2019 збільшилась до 68% у 2023 року[2]. Також спостерігалась велика явка жінок і освітян. Схоже, що попри меседжі в агітації PiS відмінна від їхньої соціальна політика приваблива не лише державам Західної Європи, а й певній частині польського населення.

<u>Для України такі зміни є в цілому позитивною подією.</u> Туск дуже прихильно ставиться до України, усіляко наголошуючи на необхідності її військової та політичної підтримки, а також висловлював повне схвалення її членства в ЄС. Окрім того,

---

[2] 'No Country for Old Men': How young voters helped swing the elections in Poland,27.10.2023, URL: https://www.euronews.com/2023/10/18/no-country-for-old-men-how-young-voters-helped-swing-the-elections-in-poland

важливим також є те, що на відмінну від PiS, які почали поступово згортати допомогу українським біженцям, "Громадська платформа" виступає за продовження допомоги переселенцям та створення більш розширеного та унормованого механізму соціального забезпечення для них.

Позитивно це також впливатиме і на шлях України до членства в ЄС. Безумовно, PiS також підтримували євроінтеграцію Україну, проте усередині партії точилися суперечки щодо необхідності висування Києву вимог, зокрема, щодо політики "історичної пам'яті". До того ж євроскептики могли користуватися перемовинами про розширення ЄС для того, щоб висунути вимоги Заходу про неприпустимість "федералізації" Європи й зазіхання на польський суверенітет. Така позиція б безумовно призвела до загострення суперечок р "ЄС". Водночас "Громадська платформа" прямує до злагодженості з іншими країнами ЄС і не має потреби у педалюванні націоналістичних питань. Це не означає, що проблема Волинської трагедії й постаті Бендери зникне з українсько-польських відносин, проте порушуватись вона буде значно рідше і не становитиме загрозу серйозного політичного загострення. А налагоджений діалог між Заходом і найбільшими прихильниками євроінтеграції України лише допоможе пришвидшити цей процес.

До того ж така зміна влади в Польщі завдасть удару по євроскептичних силах, які, на відмінну від своїх польських колег, відзначаються своєю антиукраїнською позицією. У першу чергу йдеться про угорського Віктора Орбана і партію "Фідес". У цілому Польща та Угорщина мають давню традицію близьких відносин. Проте після того, як країни очолили націонал-консерватори, ця дружба заграла новими фарбами. Разом Варшава і Будапешт створили щось на кшталт "євроскептичного блоку", який активно протистояв прогресивним цінностям, міграції й розмиванню національного суверенітету всередині ЄС. Разом вони захищали один одного щодо критики з приводу свободи преси й прав сексуальних меншин, звертались до судових органів, щоб отримати кращі умови фінансування. Але ***українське питання принесло розлад у цей тандем***. Проте зрозуміло, що PiS не могли повністю відмовитися від такого союзника. Уже стало відомо, що у підготуванні виборчої програми партії допомагали радники Орбана[3]. І хоча в Орбана з'явився новий союзник в образі Словаччини, саме Польща завжди була ініціатором і рушієм сили в їхній співпраці. Безумовно, її трансформація негативно відобразиться на євроскептичному блоці.

Проте попри тріумф у "Громадської палтформи" ще багато перепон на шляху до фактичної влади. Оскільки, немає жорстких строків утворення нового уряду, лише те, що він має бути сформовані протягом 6 місяців, багато чого залежить від Президента. Він має надати мандат одній з партій для формування нового уряду. Чинний Президент Анджей Дуда - представник PiS, перебуватиме на посаді до березня 2025 року. Він потенційно може відтягувати утворення нового уряду, що нарощуватиме внутрішню напругу. Проте це не впливатиме на політику щодо України, оскільки Дуда є одним з найбільших проукраїнських і проєвропейських представників партії. Не можна також казати, що він буде в цьому настільки зацікавлений, адже він закінчує свій останній строк і планує кар'єру в міжнародних установах.

Тут слід зазначити, що ***в цілому серед усіх провідних політичних сил Польщі наявний консенсус щодо підтримки України***, з відмінністю лише в обсягах і деяких

[3] Doradcy Orbana pomagali w kampanii PiS. Błaszczak reaguje na słowa Siemoniaka o liczebności armii [NA ŻYWO], 27.10.2023, URL: https://wyborcza.pl/14,75398,30322370.html

питаннях. Навіть ліві сили на відмінну від своїх світових колег виступають за військову підтримку України. Винятком є лише проросійська “Конфедерація свободи й незалежності”. Проте вона не отримала достатньої кількості місця для реального впливу. Навіть потенційна коаліція між “Конфедерацією” і PiS не є великим ризиком для України. Адже вона на вряд чи відбудеться, оскільки вона не принесе PiS омріяну більшість. А хоч партії і обидві праві, вони є дуже різні у своїх політиках. І в будь-якому випадку “Конфедерація” не зможе виторговувати для себе можливість впливати на зовнішні питання.

Слід зазначити, що на початку повномасштабного вторгнення, PiS був найкращим варіантом для України, адже вони не оглядались на політику Заходу у питаннях постачання зброї. Проте зараз, коли підтримка України в цілому досягла унії серед європейських країн, позиції партій рівносильні. Більш того, “Громадська платформа” може направити наратив постачання зброї від “праведної незалежної” Польщі проти “млявої недалекоглядної” Європи до закликів до “єдності європейських цінностей і ідей”. Так це знижуватиме напругу всередині ЄС і стимулюватиме подальші перемовини.

Отож, у плані курсу зносин Україні слід очікувати або покращення, або сталість. Але справжня небезпека іде із внутрішніх занепокоєнь в Польщі. Справжнім викликом для опозиції є збереження коаліції, яка утворилась з доволі різних політичних сил.

Відрізняються погляди партій і на питання, які були фундаментальними для їх сходження до влади. Якщо “Платформа” і “Левиця” мають прогресивні погляди на аборти, то представники сільських аграріїв “Третій шлях” дотримуються більш консервативного кута зору. Немає єдності й в питанні вирішення зернової угоди. Поки коаліція домовилась продовжити перемовини та не торкатися контроверсійних питань. Але своїм виборцям вони обіцяли зайнятися ними з перших днів результатів виборів. Якщо суперечки затягуватимуться це призведе до фрустрації електорату.

Окрім того, інформаційна боротьба не закінчилась, а лише посилилась. PiS намагається усіма способами утримати владу, зокрема застосовувати свій вплив у ЗМІ для дискредитації опозиції. Вже зараз учасники різних сил ведуть запеклі суперечки в соціальних мережах, звинувачуючи один одного в недосконалості політики. Якщо така гостра ворожнеча між партіями не загальмується, і метод передачі влади не буде знайдено, Польща ризикує бути ув’язненою у політичній нестабільності. **У кращому випадку вона зменшить свою активність у зовнішній політиці, у найгіршому - остаточно опиниться у політичній кризі.** Таке послаблення головного союзника України буде для неї великим ударом, а для Росії - неоціненним подарунком.

Найскладнішим періодом для коаліції будуть наступні шість місяців і їй необхідно проявити *послідовність, стратегічність і єдність*. Для цього їй слід проявити жорсткість у питанні передачі влади, мати чітку стратегію комунікації з виборцями і один з одним та не вестися на провокації від опонента. Зі свого боку **Україні потрібно вже починати вибудовувати зв'язки й контакти з новими владними силами Польщі**, з якими попри прихильність один до одного, мало розвинутих зв’язків, особливо на найвищих ланках влади.

Інші події в ЄС

Переможець виборів у Словаччині все ще хоче припинити допомогу Україні: У нас більші проблеми

01.10.2023

Лідер партії Smer-SD, яка перемогла на парламентських виборах в Словаччині, Роберт Фіцо повторив заяву про наміри припинити надавати допомогу Україні.

Про це він сказав під час пресконференції, повідомляє "Європейська правда" з посиланням на AP.

"Люди в Словаччині мають більші проблеми, ніж Україна", – зазначив Фіцо.

Він додав, що готовий розпочати переговори з іншими партіями про формування коаліційного уряду, як тільки президентка Зузана Чапутова попросить його про це.

"Ми тут, ми готові, ми дечому навчилися, ми стали більш досвідченими. У нас є чіткі ідеї, у нас є чіткі плани. Ми знаємо, що саме має робити уряд", – зауважив Фіцо.

Європейська правда

Наступна Рада асоціації Україна-ЄС відбудеться в грудні

02.10.2023

Чергове, дев'яте за рахунком засідання Ради асоціації Україна-ЄС, яке відстежує прогрес у втіленні Угоди про асоціацію, відбудеться в грудні.

Про це повідомив прем'єр-міністр України Дмитро Шмигаль за підсумками зустрічі з високим представником ЄС із зовнішньої політики та політики безпеки Жозепом Боррелем, пише "Європейська правда".

"Україна та ЄС проведуть наступне засідання Ради асоціації в грудні цього року. Про це домовилися під час зустрічі з високим представником Євросоюзу Жозепом Боррелем", – написав український прем'єр у Telegram.

Європейська правда

У Варшаві визнали, що Україна запрошувала Польщу на оборонний форум, і перепросили

02.10.2023

Міністр державних активів Польщі Яцек Сасін офіційно перепросив за попередню неправдиву заяву про те, що Україна буцімто не запрошувала польські компанії на Форум оборонних індустрій у Києві.

Свій коментар Сасін опублікував у Twitter (X), повідомляє "Європейська правда".

Польський міністр зазначив, що під час інтерв'ю Radio ZET, говорячи про відсутність запрошення з України на оборонний форум, "не мав точної інформації".

"Після розмови з президентом Polska Grupa Zbrojeniowa (найбільша оборонна компанія Польщі. – Ред.) я отримав інформацію, що PGZ отримала запрошення… З огляду на вищевикладене, я виправляю свою заяву. Прошу вибачення за непорозуміння", – додав Сасін.

Європейська правда

Politico: ЄС у грудні погодиться почати переговори про вступ України

03.10.2023

Лідери Європейського Союзу готуються дати політичну згоду на, як очікується, позитивне рішення Єврокомісії стосовно готовності України до початку переговорів про вступ у грудні цього року.

Про це, як повідомляє "Європейська правда", видання Politico дізналось від трьох дипломатичних джерел. Як відомо, Єврокомісія оприлюднить звіт про те, наскільки добре Україна та інші претенденти на вступ до ЄС виконують відповідні умови.

Це, за словами європейського високопосадовця, станеться в листопаді. Після цього, стверджує джерело Politico, Єврокомісія зробить заяву, після якої "державам-членам буде дуже важко не сказати: "Розпочнімо переговори" про вступ із Україною.

"Політичний тиск навколо цього (переговорів про вступ України. – Ред.) буде занадто сильним, щоб окремі країни-члени могли цьому протистояти.

Робоче припущення полягає в тому, що до грудня Європейська рада ухвалить рішення про початок переговорів", – додає джерело.

Європейська правда

Європол долучився до міжнародної групи, що розслідує воєнні злочини РФ в Україні

05.10.2023

Агентство Європейського Союзу зі співробітництва правоохоронних органів (Європол) у четвер офіційно долучилась до спільної слідчої групи (JIT) з розслідування міжнародних злочинів, скоєних в Україні.

Про це йдеться в пресрелізі Європолу, який цитує "Європейська правда".

Угоду про долучення агенції ЄС до роботи слідчої групи підписали генеральні прокурори семи країн-учасниць та виконавча директорка Європолу Катрін Де Болле під час 17-го засідання Консультативного форуму генеральних прокурорів при Євроюсті.

Відповідно до свого мандату, Європол надаватиме аналітичну та криміналістичну підтримку членам JIT, а також підтримуватиме збір та аналіз даних, законно отриманих із відкритих джерел, як-то соціальні мережі, теле- та радіопередачі.

Європол також надасть свої знання та досвід у сфері розслідування воєнних злочинів, злочинів проти людяності та інших міжнародних злочинів через Аналітичний проєкт із основних міжнародних злочинів.

Європейська правда

У Норвегії зафіксували ознаки вибуху біля берегів Фінляндії в ніч пошкодження газогону

10.10.2023

Норвезький неурядовий дослідницький інститут NORSAR зафіксував ознаки вибуху біля берегів Фінляндії у Балтійському морі, приблизно тоді, коли зазнав пошкоджень газогін Balticconnector.

Як повідомляє "Європейська правда", про це NORSAR заявив у своєму пресрелізі невдовзі після брифінгів урядовців Фінляндії та Естонії з приводу інциденту.

NORSAR, що займається сейсмологічними спостереженнями, повідомив, що за допомогою станцій у Фінляндії зафіксували можливий вибух біля фінських берегів у Балтійському морі о 01:20 за фінським часом 8 жовтня 2023 року.

Джерело розташовувалося приблизно за 40 км від естонського Палдіскі.

Європейська правда

Прем'єр Швеції: Туреччина більше не має вимог для нашого членства в НАТО

13.10.2023

Прем'єр-міністр Швеції Ульф Крістерссон у п'ятницю заявив, що Туреччина не висуває перед його країною вимог для забезпечення ратифікації її заявки на вступ до НАТО, й очікує, що це станеться "відносно скоро".

Про це повідомляє "Європейська правда" з посиланням на Bloomberg.

Під час спілкування з журналістами після саміту лідерів Об'єднаних експедиційних сил Крістерссон заявив, що у Стокгольмі "виконали свою частину роботи".

"Ми виконали свої зобов'язання щодо поліпшення співпраці з Туреччиною задля запобігання фінансуванню РПК (Робітничої партії Курдистану, яку Анкара визнає терористичною. – Ред.) або діяльності, спрямованої проти Туреччини", – сказав він.

Шведський прем'єр також розповів про "набагато кращу" співпрацю між поліцією й службами безпеки обох країн і додав, що "інші країни явно з нетерпінням чекають на ратифікацію" членства Швеції в НАТО.

Європейська правда

АНАЛІЗ ТЕМИ ТИЖНЯ: Якою стане Словаччина після парламентських виборів для України: вже не друг, але ще не ворог

Джерело: France 24

Неочікуваною для України стала зміна зовнішньополітичного курсу Словаччини, обумовлена результатами парламентських виборів в цій країні які відбулися 6 жовтня 2023 року. За їх результатами партія Smer-SD Роберта Фіцо перемогла на виборах набравши 22.93 % голосів виборців. На другому місці опинилась прозахідна партія віце-президента Європейського парламенту Міхала Сімецького «Прогресивна Словаччина» отримавши 17.96%. Третє місце з 14.71% посіла партія «Голос» під керівництвом Петера Пеллегріні, колишнього соратника Роберта Фіцо. (Загалом всі партії які пройшла в парламент набрали 68.51%)[1]. В цій конфігурації саме «Голос» отримав золоту акцію, оскільки без неї жоден з лідерів перегонів не міг сформувати коаліційний уряд та право обрати майбутнє Словаччини. Спершу "Голос" публічно оголосив про свої переговори із прозахідною "Прогресивною Словаччиною", яка запропонувала йому посаду прем'єр-міністра, а його однопартійцям – кілька привабливих міністерських посад, включаючи крісло глави МВС.

Проте, Пеллегріні відмовився від такої пропозиції і пристав до коаліції яку сформував Роберт Фіцо, хоча той запропонував йому посаду спікера парламенту. Очевидно Петер Пеллегріні оцінив коаліцію зі Smer Роберта Фіцо та націоналістами як

[1] Results of the parliamentary election in Slovakia in September 2023. https://www.statista.com/statistics/1416802/slovakia-results-of-parliamentary-election/

більш життєздатну і спроможну втриматися при владі наступні чотири роки, на противагу дуже різношерстій за програмно-ідейним наповненням потенційній коаліції соціал-демократів, "прогресивців", лібералів та консерваторів, яка була б створена у разі формування прозахідного уряду[2].

Проте, розмірковуючи над таким рішенням Пеллегріні, керівник Словацької асоціації зовнішньої політики (SFPA) Александр Дулеба зазначив:"По суті, пішовши на створення цієї коаліції, Пеллегріні погодився на ліквідацію своєї партії. Про "Голос" тепер можна забути – вони будуть повністю інтегровані до Smer-SD, звідки три роки тому вийшли. Натомість Пеллегріні отримає особистий бонус – він стане єдиним кандидатом від нової коаліції на президентських виборах, які пройдуть на початку наступного року"[3].

Фіцо ж вирішив сформувати коаліцію на основі ультра-націоналістичної ідеології анти-західної та антиукраїнської спрямованості. Адже від Smer лунали заяви про необхідність припинити постачання Україні зброї, а її білборди залякували словаків "українським фашизмом". Тому не випадково третім партнером по коаліції він обрав Словацьку національну партію (СНП), відому своїм **прихильним ставленням до РФ,** яка отримала тільки сьоме місце на виборах, пройшовши в парламент з результатом 5.63%. Лідер СНП Андрей Данко обіймав посаду спікера словацького парламенту у 2016-2020 роках, тобто вже після окупації росіянами Криму та частини Донбасу. У ті роки він був головним публічним другом Кремля у словацькій владі – регулярно їздив до Москви, розписувався у дружбі з Росією та не переймався через критику таких дій з боку словацьких політиків, а також представників Заходу та України[4]. Таким чином, в словацькому парламенті утворилась стійка анти-західна, антиукраїнська, а значить проросійська більшість, ядром якої стали партія «Smer-соціальна демократія» Роберта Фіцо та Словацька національна партія Андрея Данко.

Що стало причиною того, що словацьке суспільство виявило свою велику симпатію до росії та її агресивного зовнішньополітичного курсу і відмовило в прозахідній спрямованості Словаччини? Очевидно таку кардинальну зміну обумовив цілий комплекс політичних, економічних, ідеологічних та історичних чинників. Серед політичних чинників варто виділити дезорієнтацію словацького виборця великою кількістю політичних партій при яких він змушений робити свій вибір в кінцевому рахунку між комуністами та ультраправими націоналістами. Серед економічних причин: не надто високий рівень життя словаків та перевантаження цієї маленької країни рішеннями ЄС про допомогу Україні. Як сказала одна із експертів дослідницької групи Globsec сказала Домініка Гайду:«Це було більше про цінності, консерватизм проти лібералізму» і життєві проблеми, такі як ціни на продукти харчування та паливо»[5].

---

[2] Дмитро Конишев. *Чи стане Словаччина ще однією Угорщиною? Чого чекати від проросійської коаліції у сусідів*. 11 жовтня 2023. https://www.eurointegration.com.ua/articles/2023/10/11/7171146/

[3] Словаччині готують проросійський уряд: що чекати від нової влади країни-сусідки України. 19 жовтня.2023. https://www.eurointegration.com.ua/articles/2023/10/19/7171662/

[4] Чи стане Словаччина ще однією Угорщиною? Чого чекати від проросійської коаліції у сусідів, 11.10.2023, URL: https://www.eurointegration.com.ua/articles/2023/10/11/7171146/

[5] *What Does a Russia-Leaning Party Win in an E.U. Nation Mean for Ukraine?* (2023), New York Times, September 30. https://www.nytimes.com/2023/09/30/world/europe/slovakia-election-ukraine.html#:~:text=A%20Russia%2Dfriendly%20populist%20party,for%20the%20war%20in%20Ukraine.

Та все ж таки основу такого комплексу симпатій до тоталітарної росії склали сталі стереотипи суспільної свідомості словаків та їх стійка «слов'янська ментальність», яка виявляє тяглість до «русского міра», на чому спекулює СНП. У Словаччині існують глибокі джерела справжньої симпатії до Росії до 19 ст., коли ранній словацький націоналістичний політик і письменник Людовіт Штур, який зневірився у тиску Австро-Угорської імперії в регіоні звернувся по допомогу до Росії, співвітчизної слов'янської нації. Він запропонував, щоб землі, населені словаками, були поглинені росіянами.

Всі ці націоналістичні наративи стали благодатним грунтом для потужної російської пропаганди, об'єктом якої виявилось словацьке суспільство. Росія багато працювала, щоб зміцнити ці історичні симпатії через проросійські ЗМІ та групи, такі як «Брат за Брата», або «Брат за брата», войовнича банда мотоциклістів, пов'язана і спонсорована Кремлем байкерська група «Нічні вовки» в Росії, яка має впливову присутність у соціальних мережах. Дослідження громадської думки Globsec у центрально-східних країнах у березні 2023 року в Європі виявила, що 51 відсоток словаків вірять в те, що Україна, або в Захід мають нести «основну відповідальність» за війну. Цифра значно менша в інших країнах Східної Європи[6].

Іншою вагомою причиною підтримки росії в словацькому суспільстві була його прихильність до авторитаризму. Феномен Мечіяра виник в словацькому суспільстві не випадково. Навіть в умовах демократичного транзиту країн Центрально-Східної Європи, Словаччина двічі поверталась до авторитарного режиму в умовах вільного волевиявлення словацьких громадян в період 1992-1998 та 2006-2010 років, коли ця країна була вже членом НАТО та ЄС. Власне, із за цієї тяглості до авторитаризму Словаччині було відмовлено в членстві в НАТО протягом першої хвилі цього розширення.

Авторитарні методи правління засновані на популізмі, націоналізмі та ізоляціонізмі подобалися словацькому суспільству і викликали симпатії, особливо у населення яке мешкало у сільській місцевості, серед літніх і менш освічених громадян з явними націоналістичними поглядами схильними до патерналізму та ізоляціонізму.

Ця тенденція нікуди не зникла і при теперішніх парламентських виборах, в яких за демократичну «Прогресивну Словаччину» голосували в основному в містах, а за проросійські партії націоналістичної та авторитарної спрямованості - в сільській місцевості. Тож проросійська та анти-західна орієнтація, тепер уже правлячих «Smer-соціальна демократія» та СНП цілком очевидна, як і повернення Словаччини до авторитаризму і згортання демократичних засад за прикладом Угорщини. Першою ознакою такого тренду вже стало рішення Роберта Фіцо прийняти закон про регулювання діяльності громадських організацій, подібно до того як громадянське суспільство знищувалось в Угорщині та росії.

В цій ситуації постає питання: як до цього авторитарного та проросійського тренду Словаччини віднесетеся ЄС та чого очікувати Україні? Очевидно, обравши такий тренд Роберт Фіцо свідомо іде на конфлікт з Європейським Союзом, використовуючи Україну як інструмент шантажу Єврокомісії за прикладом Віктора Орбана. Так на зустрічі лідерів ЄС він заявив, що Україна "є найбільш корумпованою країною в світі, і це стосується всіх рівнів управління". Фіцо поставив під сумнів правильність надання

[6] Ibid

Україні 50 мільярдів євро допомоги на 2024-2027 роки, додавши, що між країнами-членами ЄС немає згоди з цього питання, тому він очікує позачергового саміту ЄС для його вирішення."Чи фінансування України змінило щось у результаті війни?" – риторично запитав словацький прем'єр, а потім знову спитав, чи відбулося щось настільки значне в результаті цієї підтримки й чи варто продовжувати фінансувати Україну.

Фіцо не підтримує військову допомогу Україні: «Хай краще 10 років домовляються про мир» - переконаний він[7]. "Тож вкладімо ще 50 мільярдів і неважливо, що станеться?", – додав Фіцо. Прем'єр Словаччини сказав, що ЄС не має "мирного плану", й кілька прем'єр-міністрів країн об'єднання "загнані в глухий кут" через ситуацію в Україні, тому що не знають, що буде далі. "Якщо стратегія полягає в тому, щоб продовжувати вливати туди гроші, 1,5 мільярда євро на місяць без жодного результату, а ми повинні урізати наші власні ресурси? Адже у нас величезні проблеми і державні гроші у скрутному стані"[8].

Отже, перемога проросійських політичних сил під проводом Роберта Фіцо однозначно продемонструвала їх відношення до російсько-української війни на підтримку росії. Таким чином, **Словаччина стала другим російським «троянським» конем поруч з Угорщино в європейській спільноті.**

Для України ж наступають складні часи в її відносинах зі Словаччиною, і Києву потрібно готуватися до них. По-перше, уряд Словаччини буде підтримувати ідеї Кремля щодо припинення вогню і започаткування мирних переговорів, які знайдуть підтримку в словацькому суспільстві. ***По-друге***, Словаччина припинить будь-яку воєнну допомогу Україні, але при цьому продовжить виконувати комерційний контракт по виготовленню 16 гаубиць Zuzana – 2 для Збройних сил України. ***По-третє***, щодо вступу України в НАТО та ЄС, нова словацька влада не буде блокувати цей процес, але буде обставляти його умовами та вимогами за прикладом Угорщини, щоб унеможливлювати цей вступ в досяжному майбутньому.

---

[7] Фіцо не підтримає військову допомогу Україні: "Хай краще 10 років домовляються про мир", 26 жовтня 2023, 10:55 https://www.eurointegration.com.ua/news/2023/10/26/7172224/

[8] Фіцо: Україна – найбільш корумпована у світі, чи її підтримка щось змінила у війні? 27 жовтня 2023, https://www.eurointegration.com.ua/news/2023/10/27/7172349/

Україна-Румунія

У Румунії підготували механізм обмеження імпорту зерна з України та Молдови

04.10.2023

Міністр сільського господарства Румунії Флорін Барбу в середу оголосив, що імпорт зерна з України та Молдови буде дозволений тільки румунським фермерам і переробникам тільки на підставі ліцензії.

Про це, як пише "Європейська правда", Барбу написав у Facebook.

Румунське Міністерство сільського господарства та розвитку села підготувало проєкт розпорядження про правові рамки для імпорту сільськогосподарської продукції з України та Молдови. Вони передбачають, що румунські підприємства зможуть імпортувати чотири види товарів з України та Молдови – пшеницю, кукурудзу, насіння соняшнику та ріпак – тільки після отримання дозволу від міністерства.

Європейська правда

Україна-Молдова

Дмитро Кулеба провів телефонну розмову з віцепрем'єр-міністром, міністром закордонних справ і європейської інтеграції Молдови Ніколає Попеску

03.10.2023

Міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба: "Під час телефонної розмови з віцепрем'єр-міністром, міністром закордонних справ і європейської інтеграції Республіки Молдова Ніколає Попеску підтвердив відданість України міцному партнерству з Молдовою перед обличчям спільних безпекових викликів. Ми скоординували наші євроінтеграційні кроки. Як майбутні члени ЄС, Україна та Молдова працюють разом на зміцнення Європи".

МЗС України

Україна-Туреччина

Євген Перебийніс зустрівся з послом Туреччини в Україні Ягмуром Ахметом Гюльдере

05.10.2023

5 жовтня заступник Міністра закордонних справ України Євген Перебийніс провів зустріч з послом Турецької Республіки в Україні Ягмуром Ахметом Гюльдере, який завершує свою дипломатичну місію в Україні.

Під час зустрічі співрозмовники обговорили актуальні питання двосторонніх відносин та міжнародної проблематики, зокрема у контексті забезпечення продовольчої

безпеки та реалізації положень Формули миру, ініційованої Президентом України Володимиром Зеленським.

Заступник міністра відзначив, що Україна високо цінує той факт, що пан Ягмур Ахмет Гюльдере був одним з перших іноземних послів, хто повернувся до Києва після початку повномасштабного вторгнення Росії. Окремо він подякував за підтримку та допомогу громадянам України, які через російську збройну агресію змушені були шукати тимчасовий прихисток у Туреччині.

Євген Перебийніс подякував Ягмуру Ахмету Гюльдере за плідну співпрацю протягом його місії в Україні, особистий внесок у консолідацію стратегічного партнерства між Україною та Турецькою Республікою, а також побажав успіхів у майбутній діяльності.

МЗС України

Україна-Сербія

Євген Перебийніс здійснив робочий візит до Сербії

09.10.2023

9 жовтня, у рамках турне країнами Західних Балкан, заступник міністра закордонних справ України Євген Перебийніс, здійснив робочий візит у Белград, де зустрівся з міністром з питань європейської інтеграції Республіки Сербія Танею Мішчевич, а також з державним секретарем Міністерства закордонних справ Республіки Сербія Гораном Алексичем.

Перебуваючи у сербській столиці Євген Перебийніс обговорив широкий спектр питань двосторонніх відносин, передусім розвиток політичного діалогу, а також взаємодію двох країн в умовах російської агресії проти України. Зокрема він закликав Сербію приєднатися до реалізації Формули миру Президента України Володимира Зеленського.

Особливу увагу під час переговорів приділено питанням взаємодії двох країн на євроінтеграційному напрямку. На думку заступника міністра, саме майбутня інтеграція України і Сербії до ЄС може стати ключовим імпульсом для активізації двосторонніх відносин на всіх напрямках.

У цьому контексті Євген Перебийніс висловив сподівання, що Сербія, як країна-кандидат на членство в ЄС, гармонізує свою зовнішню та безпекову політику з політикою Європейського Союзу, зокрема у частині запровадження санкцій проти Росії через її неспровоковану загарбницьку війну проти нашої держави.

МЗС України

Україна-Франція

Спеціальний представник України з питань Близького Сходу та Африки Максим Субх зустрівся з послом Франції в Україні Гаелем Весьєром

11.10.2023

Спеціальний представник України з питань Близького Сходу та Африки Максим Субх зустрівся з послом Франції в Україні Гаелем Весьєром.

Спеціальний представник висловив щиру вдячність за непохитну підтримку Французькою Республікою суверенітету, незалежності та територіальної цілісності України, а також вагому військову, гуманітарну та фінансову допомогу нашій державі в контексті протидії російській збройній агресії.

Під час зустрічі сторони обговорили питання не лише двостороннього характеру, але й обмінялися думками щодо глобальних викликів, пов'язаних із подіями на Близькому Сході та Африканському континенті. Окрему увагу сторони приділили трагічним подіям, що відбуваються цими днями в Державі Ізраїль.

У цьому зв'язку Спеціальний представник підкреслив позицію України, висловлену Президентом та МЗС України щодо підтримки Ізраїлю, а також наголосив, що Україна вже другий рік поспіль протистоїть військовій збройній агресії Росії, яка застосовує аналогічні терористичні методи та звірства, спрямовані проти мирного населення.

Зі свого боку Гаель Весьєр підтвердив незмінну підтримку України та налаштованість його країни продовжувати надавати необхідну військову, фінансову та гуманітарну допомогу нашій державі.

МЗС України

Джерело: Армія FM

- *Зміни на фронті*

Зміни на фронті:

Тренд: ***Бойові дії набули характеру позиційної оборони майже по всій лінії фронту.***

Сили оборони України протягом жовтня продовжували завдавати окупаційним військам втрат в живій силі та техніці, виснажувати ворога вздовж всієї лінії фронту.

На Сіверському та Слобожанському напрямках противник зберігає військову присутність у прикордонних районах, проводить активну диверсійну діяльність з метою недопущення перекидання наших військ на загрозливі напрямки, нарощує щільність мінно-вибухових загороджень вздовж державного кордону в Бєлгородській області.
На Куп'янському напрямку ворог вів безуспішні штурмові дії в районах населених пунктів Синьківка та Іванівка Харківської області.
На Лиманському напрямку ворог наступальних (штурмових) дій не вів, продовжував перегрупування військ.
На Бахмутському напрямку українські воїни відбили атаки противника в районі Хромового Донецької області. Також ворог безуспішно намагався відновити втрачене положення біля Кліщіївки та Андріївки. Сили оборони України продовжують штурмові дії південніше Бахмута Донецької області, завдають ворогу втрат у живій силі та техніці, закріплюються на досягнутих рубежах.

На Авдіївському напрямку ворог не полишає спроб оточити Авдіївку, але наші воїни стійко тримають оборону, завдаючи окупантам значних втрат. Безуспішними були наступальні дії противника в районах Кераміка, Новокалинового, Степового, Авдіївки, Тоненького, Опитного Донецької області.
На Мар'їнському напрямку загарбники вели безуспішні штурмові дії в районах Мар'їнки та Новомихайлівки Донецької області.
На Шахтарському напрямку українські захисники відбили всі атаки противника поблизу Золотої Ниви та Старомайорського Донецької області.
На Запорізькому напрямку ворог намагався відновити втрачене положення в районі західніше Вербового Запорізької області, успіху не мав.

Військова допомога

У жовтні стало відомо про передачу Україні наступного озброєння
Бельгія:
поставила до України тисячі боєприпасів для танків Leopard 1.
Данія:
оголосила про надання 13-го пакету військової допомоги Україні на 3,7 мільярда данських крон (майже 500 млн євро).Зокрема пакет військової допомоги включає танки Т-72ЕА, БМП, артилерійські боєприпаси, безпілотники, стрілецьку зброю та броньовану інженерно-евакуаційну техніку.
Данія та Чехія:
у рамках першої частини проєкту обидві держави передадуть близько 50 бойових машин піхоти та основних бойових танків, а також засоби радіоелектронної боротьби та розвідки та великокаліберні боєприпаси.
Фінляндія:
Україна отримала від фінських колег 9 спеціалізованих автомобілівдля захисту критичної інфраструктури
США:
Американські розробники змогли інтегрувати зенітні ракети системи Patriot зі старим радянським ЗРК в рамках проекту FrankenSAM. Ракети, які використовують у ЗРК Patriot (MIM-104) за габаритами є співставною з ракетами "Бука" і дещо меншою за ті, що використовує С-300.
Німеччина:
В межах підтримки передає Україні надводні безпілотні апарати Sonobot 5. Апарати використовують для обстеження водойм і виявлення на дні боєприпасів та інших небезпечних предметів, а також доставила в Україну черговий пакет військової допомоги. Він включає ще один комплекс ППО IRIS-T SLM.
До нового пакету увійшли:

- ЗРК IRIS-T SLM;
- ракети до ЗРК IRIS-T SLS;
- РЛС TRML-4D;
- 4 БТР (назва невідома);
- 4 танкових тягачі HX81 та 4 напівпричепи;

- 6 машин прикордонної охорони;
- 8 БПЛА Vector;
- 5 надводних дронів;
- 4 оглядові радари Ground Observer 12 (GO12);
- 5 тисяч 155-мм артилерійських снарядів;
- боєприпаси для реактивних систем залпового вогню MARS II;
- 10 тисяч захисних окулярів.

Росія: внутрішні та зовнішні виклики

Тренд: ***Український контекст участі Росії в ізраїльсько - палестинській війні.***

Напад ХАМАСу на Ізраїль відбувся 7 жовтня 2023 року і відтоді перші шпальти/ екрани провідних видань заповнені новинами про Ізраїль, в той час як Україна зійшла, в найкращому випадку, на кінець сторінок.

Атака на Ізраїль вплинула одразу на кілька процесів в міжнародному середовищі. Напад поставив під загрозу, якщо не відклав надовго, угоду Ізраїлю із Саудівською Аравією на кшталт «Авраамових угод», яку просував амбітний наслідний принц Мухаммед бін Салман. МБС також просував угоду між Індією, Ізраїлем, Саудівською Аравією, США та ЄС про транзит з Індії в Європу, що має стати головним інфраструктурним проектом десятиліття і кинути виклик китайській програмі «Один пояс, один шлях». Всі ці плани тепер поставлені на паузу, що вигідно і Китаю, який зберігає економічні позиції в регіоні, і Ірану, що вважає екзестинційною загрозою зближення Ізраїлю та Саудівської Аравії, і Росії, яка хоче зберегти свою роль медіатора в регіоні, котра надає чимало можливостей. До того ж Росія може виграти від потенційного зростання цін на нафту через цю кризу. У середу 11 жовтня Путін зустрічався з Сі в Пекіні на форумі «Пояс і шлях», де заявив, що «такі зовнішні чинники, як близькосхідна криза, лише зміцнюють російсько-китайську співпрацю».

ХАМАС як терористична організація використовується Росією як інструмент дестабілізації Близькосхідного регіону, що послаблює вплив США на Близький Схід і демонструє неспроможність Америки забезпечити безпеку в цьому регіоні. З іншого боку. Росія ж використовувала свій вплив на палестинські угруповання, Іран та Сирію задля демонстрування своєї важливості Ізраїлю у вирішенні питань в регіоні. Донедавна формула виглядала наступним чином: *Росія стримує своїх регіональних партнерів від ескалації, не заважає Ізраїлю здійснювати удари по іранських силах в Сирії, а Тель-Авів зберігає високий рівень відносин з Москвою та узгоджує ключові дії в регіоні.* Ще одним важливим елементом формули з початком російського вторгнення схоже стало недолучення Ізраїлю до санкцій, ненадання військово-технічної допомоги Україні та навіть блокування реекспорту зброї ізраїльського виробництва.

Москва, проте, намагається використати поточну напружену ситуацію для реалізації своїх стратегічних інтересів. Ця криза послаблює увагу в світі до України та відволікає

ресурси Заходу, в першу чергу США. Росія проводить інформаційні операції, спрямовані на те, аби переконати західні суспільства в тому, що криза на Близькому Сході почалася через зосередженість на Україні та нехтування Близьким Сходом, а також на просування наративу «Захід втягується в ще одну війну». Також, за даними ГУР, Росія передала ХАМАСу зразки захопленої під час бойових дій в Україні зброї західного виробництва та готує інформаційну кампанію про продаж Києвом західної зброї терористам. Уся ця діяльність спрямована на зменшення підтримки та уваги західного світу до України. Чи не найкращий ґрунт для таких операцій сформувався в США, де через популістичну риторику Трампа та його прихильників в Республіканській партії в країні зростають ізоляціоністські настрої. ***Тож російська пропаганда просуває меседж про те, що ізраїльсько-палестинський конфлікт має посварити Ізраїль і Україну через нібито продаж іноземного озброєння ХАМАС. Такий меседж спрямований також на еврейське лоббі в Конгресі США яке мало би підтримати намір припинити фінансову допомогу Україні заплановану на 2024 рік.***

Ще одним важливим аспектом нападу на Ізраїль є те, що склади армії США в Ізраїлі, з яких постачали боєприпаси до України, схоже тепер для Києва недоступні. Ізраїль докладе максимальні зусилля для того, щоб мати змогу використати ці боєприпаси для своїх потреб у якості резерву. Це може вплинути на обсяги постачання озброєння до України, однак не критично, якщо конфлікт не розшириться до повномасштабного зіткнення Ізраїлю з Іраном, і США не доведеться надавати значну військову допомогу союзнику. В цьому контексті важливим є звернення Байдена, в якому він заявив, що забезпечення успіху Ізраїлю та України життєво необхідне для національної безпеки США та поставив Путіна та ХАМАС в один ряд.

Отже, російська пропаганда намагається експлуатувати український контекст в ізраїльсько-палестинській війні шляхом нав'язування міжнародному співтовариству двох меседжів: перший з них – ізраїльська війна забере всю увагу до себе, тому Америка спонсоруватиме тільки Ізраїль, а не Україну, від так, Україна не зможе перемогти Росію. Другий – вони говорять про те, що ЗСУ та Україна наражають світ на небезпеку, тому що Україна нібито торгує зброєю на чорному ринку"[1]. Такі меседжі, насамперед, ставлять під загрозу зусилля України та Заходу, спрямовані на досягнення підтримки України країнами, що розвиваються.

[1] Яна Машкова. Росія використовує ізраїльсько-палестинський конфлікт у війні проти України 20.10.2023, https://imi.org.ua/news/rosiya-vykorystovuye-izrayilsko-palestynskyj-konflikt-u-vijni-proty-ukrayiny-analitykynya-imi-i56278